

УДК 06
ББК 95.4
Н 34

ФАХОВЕ ВИДАНИЯ

затверджено постановами президії ВАК України у 2010 р.,
від 26.05.2010 р. № 1-0 5/4 (педагогічні науки), від 01.07.2010 № 1-05/4 (історичні науки)

**НАУКОВІ ЗАПИСКИ" започатковано у 1939 році в КДПІ імені О. М. Горького
(нині НПУ імені М. П. Драгоманова)**

Свідectво Державного комітету інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції (видавнича діяльність, виготовлення видавничої продукції, засновник Міністерства і науки України).

Серія ДК № 1101 від 29.10.2002 р.

Редакційна колегія:

- В. П. Андрущенко** – член-кореспондент НАН України, академік НАПН України, доктор філософських наук, професор (*шеф-редактор*);
Б. І. Андрушишин – доктор історичних наук, професор;
В. І. Бондар – доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України (*заст. головного редактора*);
Л. П. Вовк – доктор педагогічних наук, професор;
І. І. Дробот – доктор історичних наук, професор (*заст. головного редактора*);
В. М. Даниленко – член-кореспондент НАН України, доктор історичних наук, професор;
М. І. Жалдак – академік АПН України, доктор педагогічних наук, професор;
В. Б. Євтух – член-кореспондент НАН України, доктор історичних наук, професор;
О. В. Кузьминець – доктор історичних наук, професор;
Л. Л. Макаренко – кандидат педагогічних наук, доцент (*відповідальний секретар*);
В. В. Обозний – доктор педагогічних наук, професор;
О. С. Падалка – член-кореспондент НАН України, доктор педагогічних наук, професор;
О. О. Сушко – доктор історичних наук, професор;
М. І. Шкіль – академік НАПН і АНВШ України, доктор фізико-математичних наук, професор (*головний редактор*);
О. Г. Ярошенко – член-кореспондент АПН України, доктор педагогічних наук, професор;
С. М. Яшанов – кандидат педагогічних наук, професор (*відповідальний редактор*).

Рецензенти:

- В. В. Борисов**, доктор педагогічних наук, професор;
П. М. Чернега, доктор історичних наук, професор.

Н 34

Наукові записки : [збірник наукових статей] / М-во освіти і науки України; Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова ; укл. Л. Л. Макаренко. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – Випуск LXXXII (92). – 290 с. – (Серія педагогічні та історичні науки).

ISBN 966-660-016-1

У збірнику вміщено статті, де розглядаються актуальні питання наукових досліджень докторантів, аспірантів, викладачів навчальних закладів та співробітників наукових установ України, які працюють у галузях педагогічних та історичних наук.

УДК 06
ББК 95.4

Рекомендовано Вченою радою НПУ імені М. П. Драгоманова
(протокол № 5 від 23 грудня 2010 р.)

ISBN 966-660-016-1

- © Редакційна колегія, 2010
© Авторів статей, 2010
© Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, 2010

УД-119353 74819

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Корець М. С.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ КОМПЛЕКС “ПРОФТЕХУЧИЛИЩЕ-КОЛЕДЖ-ІНСТИТУТ” У СИСТЕМІ НАСКРІЗНОЇ ТЕХНІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МОЛОДІ

В статті науково обґрунтовується та здійснюється проектування в практичній площині навчально-наукового комплексу “профтехучилище-коледж-інституту”, як оптимізований варіант реалізації наскрізної технічної підготовки молоді.

Ключові слова: навчально-науковий, комплекс, профтехучилище, коледж, інститут.

В системі технологічної та технічної освіти останнім часом реалізують освітні проекти, які передбачають наступність, неперервність та взаємозв'язок підготовки фахівців на різних освітніх рівнях. Ця, як правило, здійснюється із розрахунку, що кожний нижчий рівень забезпечує пропедевтику здобуття вищого і є стартовою позицією у професійному становленні на більш високому рівні. Такий підхід можна реалізувати і в системі педагогічної освіти, поєднуючи її із стартовими позиціями на рівні здобуття робітничих професій. Це найкраще реалізується в системі підготовки педагогічних кадрів для освітньої галузі “Технології” [1]. Нами практично в університеті започаткований такий підхід, про переваги та недоліки якого і технологію реалізації буде представлено нижче. Тому метою даної статті є інформативне повідомлення щодо створення системи наскрізної технічної підготовки молоді в комбінованому варіанті при гармонійному поєднанні здобуття технічного фаху на рівні робітничих професій та рівня фахівців середньої ланки і педагогічних з технологічної освіти – на більш високих рівнях.

Першочерговим завданням в системі наскрізної технічної підготовки молоді є створення єдиного монолітного навчально-наукового комплексу “Профтехучилище – коледж – інститут”, що забезпечить поетапне професійне їх становлення, розпочинаючи від робітничих професій та завершуючи отриманням статусу магістра за кваліфікацією інженера, технолога чи викладача технічних навчальних дисциплін. Цей комплекс

оптимально можна проектувати таким чином, що він мав дві вітки: вертикальну і паралельну. Вертикальна забезпечуватиме можливість підвищення освітнього статусу молоді, а саме: у вищому профтехучилищі – отримання робітничих професій, у коледжі – здобуття статусу ще поки що існуючого молодшого спеціаліста чи бакалавра і відповідного фаху навчальних майстрів системи профтехосвіти, інженерів-педагогів, а на рівні інституту буде забезпечуватися підготовка інженерних і технологічних кадрів, вчителів для загальноосвітньої школи (спеціаліст) та викладачів для вищих навчальних закладів (магістр). І тому тут можливі три варіанти у здобутті технічного та педагогічного фаху, розпочинаючи з профтехучилища чи коледжу або інституту, включаючись на будь-якому рівні і завершуючи будь-який рівень без продовження на вищому або з продовженням. Паралельна компонента буде забезпечувати підвищення мобільності випускників на ринку праці шляхом здобуття додатково студентами коледжу та інституту споріднених професій виробничого характеру. Тому для цього є можливість проведення паралельної підготовки фахівців непедагогічного профілю – виробничих професій для прикладу, “Адміністратор комп’ютерних мереж у закладах освіти”, “Дизайнер предметного середовища”, “Адміністративний менеджер навчальних закладів” та інші. При чому для кожної спеціалізації спорідненою є лише одна конкретно визначена виробнича спеціальність. Ця структура повинна надавати не лише освітні, наукові, а і виробничі послуги, з тим, щоб самостійно підтримувати належний рівень всієї інфраструктури комплексу. Для цього проектування комплексу охоплює наступні заходи.

Для гармонійної єдності і взаємодоповнення складових цього комплексу слід передбачити проведення підсилення діяльності кожної із структур і реалізувати взаємо узгодженість між ними. Тому спочатку необхідно провести аналіз системи підготовки робітників високої кваліфікації професійно-технічному училищі і визначити пріоритетні спеціальності для ринку праці, а також запровадити практику цільової підготовки робітників для окремих фірм та виробництва. Водночас зменшити або ліквідувати прийом на ті спеціальності, де відсутній конкурсний відбір, що створить умови для реалізації контрактної форми навчання. Доцільно запровадити у профтехучилищах і підготовку молодших спеціалістів – для прикладу, техніків з ремонту автомобільного транспорту та техніків з налагоджування металообробних верстатів із програмним управлінням.

Рис. 1. Схематичне представлення навчально-наукового комплексу

Наступною складовою цього комплексу є індустріально-педагогічний коледж, становлення якого можливе лише за умови реалізації підготовки як техніко-технологічних, так і педагогічних кадрів для системи профтехосвіти. Тому для цього необхідно в першу чергу мати ліцензію на освітню діяльність напряму 6.00.01.04 "Професійна освіта" за різними профілями, як, наприклад, "Технологія текстильної та легкої промисловості", "Технологія харчової промисловості та громадського харчування", "Технологія обробки деревини та меблевого виробництва".

На вершині цього комплексу є інститут, потенціал якого слід нарощувати не лише шляхом розвитку, підсилення педагогічних, а і запровадження виробничих спеціальностей непедагогічного профілю. Тому слід передбачити напрям підготовки "Технологічна освіта" за спеціалізацією "Технічний переклад" з тим, щоб через деякий час була започаткована підготовка фахівців за спеціалізацією класичного університету "Технічний переклад". Досить важливим для інституту є запровадження інженерних та технологічних спеціальностей, таких як, наприклад, "Системи технічного захисту інформації", "Готельно-ресторанна справа".

Якщо буде проліцензовано підготовку бакалаврів з готельно-

ресторанної справи, то паралельно з цим слід започаткувати підготовку наступних робітничих професій: офіціантів, барменів, покоївок. Це дозволить створити замкнуту автономну структуру готельно-ресторанного бізнесу. Таким чином, буде створений навчально-виробничий комплекс готельно-ресторанного бізнесу підготовки фахівців всіх рівнів, розпочинаючи від робітничих професій до управлінських кадрів.

У рамках доповнення основного напрямку підготовки з технологічної освіти та з метою розширення мобільності наших випускників на ринку праці досить важливим є запровадження здобуття додаткової кваліфікації для бакалаврів напрямку підготовки 6.010103 "Технологічна освіта" – "Педагог-організатор позашкільних навчальних закладів", оскільки основний фах найбільше споріднений із додатковим за змістом науково-предметної підготовки.

Для наукового та методичного супроводу здобуття студентами додаткового фаху з позашкільної освіти нами була створена науково-дослідна лабораторія позашкільної освіти. На сучасному етапі розвитку вищої педагогічної освіти України важливе значення надається науково-дослідній складовій цього процесу і тому діяльність таких структур не лише створює науково-методичне підґрунтя для реалізації цього освітнього проекту, але і наповнює систему предметної підготовки новими розробками, які відповідають вимогам часу. У такому форматі доцільно також мати і іншу інтегруючу науково-дослідну структуру – науково-методичний центр професійної підготовки вчителів технологій та професійної освіти. Створення науково-дослідного центру професійної підготовки вчителів технологій та професійної освіти дасть змогу теоретично обґрунтувати необхідність запровадження проектно-технологічної системи технологій в загальноосвітніх школах України, яка забезпечує здійснення переходу від "школи пам'яті" до школи "мислення"; визначити сутність, структуру і зміст проектно-технологічного підходу в навчальному предметі "Технології" учнів загальноосвітніх шкіл України; створити та удосконалити науково-технічні основи, що забезпечують фундаментальну підготовку вчителів технологій відповідно до потреб освітньої галузі "Технологія"; дослідити педагогічні умови реалізації інтеграційних підходів, спрямованих на підвищення якості професійної підготовки вчителів технологій; дослідити педагогічні умови підготовки вчителів до реалізації проектно-технологічного підходу в технологічному навчанні школярів; забезпечити науково-методичний супровід переорієнтації змісту практикумів із технології обробки матеріалів, загальної методики трудового навчання та методичних курсів за спеціалізаціями підготовки вчителів відповідно до особливостей проектно-технологічного підходу у технологічному навчанні; дослідити наукові основи і розробити

навчально-методичне забезпечення ступеневої підготовки вчителів технологій відповідно до вимог освітньої галузі "Технологія" загальноосвітньої школи; розробити науково-методичне забезпечення реалізації в навчальному процесі підготовки вчителів технологій нових інформаційних технологій; започаткувати запровадження в навчальний процес комп'ютерного моделювання як засобу навчання в процесі вивчення фахових дисциплін; уточнити роль і місце графічної підготовки в структурі професійної компетентності випускника вищого педагогічного закладу освіти і на основі цього вдосконалити зміст і структуру графічної підготовки майбутніх вчителів технологій.

Необхідною умовою якісної підготовки вчителів слід визнати наявність у такій освітній системі навчального комплексу, до якого входять школи та ліцеї з профілюючими класами; міжшкільні навчально-виробничі комбінати (МНВК); професійно-технічні навчальні заклади (ПТНЗ); профільні педагогічні училища та коледжі; Український державний центр позашкільної освіти [2]. Створена нами система наскрізної технічної підготовки молоді є відкритою і тому її структури можуть бути включені інші навчальні заклади, освітня діяльність яких спрямована на наскрізну технічну підготовку молоді. Внаслідок цього ми матимемо синергетичний вплив на вертикаль, якість, взаємоузгодженість на всіх етапах техніко-технологічної підготовки молоді.

Профільючі класи шкіл та ліцеїв у структурі навчального комплексу сприяють вдосконаленню педагогічно-професійної орієнтації учнів старших класів та формуванню в них стійких мотивів вибору професії вчителя трудового навчання. Завдяки цьому вдосконалюється система організації прийому абітурієнтів для навчання в Інституті.

Входження в структуру Інституту професійно-технічних навчальних закладів відповідного профілю стане передумовою утворення різнорівневого та поліфункціонального освітньо-професійного об'єднання нового типу. Це дасть можливість підвищити рівень підготовки висококваліфікованих робітників освітньо-кваліфікаційного рівня "молодший спеціаліст" для провідних галузей виробництва. Разом з тим робітничу кваліфікацію зможуть на належному рівні здобувати студенти університету, що стане важливою запорукою високого рівня їх професійної підготовки до майбутньої педагогічної діяльності в галузі сучасної технічної освіти школярів.

За умови узгодження напрямів підготовки фахівців (виробничі технології, надання послуг, управлінська та соціальна діяльність) і навчальних планів профтехучилищ (підготовка молодших спеціалістів) та університету (підготовка бакалаврів і магістрів) стане можливим забезпечити наскрізну дворівневу підготовку фахівців з вищою педагогічною освітою та суттєво здешевити цю підготовку за рахунок оптимізації її

термінів. Узгодженість рівнів підготовки слід розглядати як можливу наступність у структурі та змісті навчання кваліфікованих робітників певної робітничої спеціальності та вчителів технологій для загальноосвітніх шкіл і вчителів профільного навчання в технічних ліцеях та інших навчальних закладах і позашкільних установах технічного спрямування. У цьому разі робітнича спеціальність повинна розглядатися як основа для спеціалізації підготовки майбутнього вчителя. Разом з тим випускник з освітньо-кваліфікаційним рівнем молодшого спеціаліста отримує можливість здобувати вищу освіту, вступаючи відразу на третій курс університету. Цим самим скорочується термін підготовки фахівців з вищою педагогічною освітою, і разом з тим забезпечуються стійкі мотиви вибору майбутньої педагогічної професії випускниками профтехучилищ.

Включення в структуру навчального комплексу Інститут педагогічних училищ і коледжів слід розглядати як важливу умову вдосконалення ступеневої підготовки фахівців з вищою освітою відповідно до вимог Болонського процесу.

Наявність в структурі Інституту профільних класів, МНВК та позашкільних установ технічного спрямування сприятиме можливості вдосконалення практичної підготовки на їх базі майбутніх вчителів, апробувати в них науково-методичні розробки викладачів Інституту, здійснювати спільні навчально-методичні проекти.

Таким чином, цей науково-навчальний комплекс, який науково обґрунтований і створений нами в реальному освітньому середовищі педагогічного університету може слугувати як один із можливих варіантів оптимізованої техніко-технологічної підготовки молоді на всіх освітніх рівнях з умовами для творчого кадрового зростання та підвищення рівня кваліфікації.

Використана література:

1. *Корець М. С.* Концептуальні засади реформування освітньої галузі "Технології" // Історико-педагогічні студії : науковий часопис / гол. ред. Н. М. Дем'яненко. – К. : Вид-во НІУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – Вип. 5. – С. 29-31.
2. Концепція створення та розвитку Інституту технічної освіти / за ред. В. К. Сидоренка. – К., 2004. – 12 с.

Корець М. С. Учебно-научный комплекс "профтехучилище-колледж-институт" в системе сквозной технической подготовки молодежи.

В статье научно обосновывается и осуществляется проектирование в практической плоскости учебно-научного комплекса "профтехучилище-колледж-институт", как оптимизированный вариант реализации сквозной технической подготовки молодежи.

Ключевые слова: учебно-научный, комплекс, профтехучилище, колледж, институт.

Koretz M. S. Educational-scientific complex "college-institute" in the system of through technical preparation of young people.

In the article, planning is scientifically grounded and comes true in the practical plane of educational-scientific complex to the institute of college as the optimized variant of realization of through technical preparation of young people.

Keywords: educational-scientific, complex, college, institute.

Ареф'єва Л. П.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ГУМАНІЗАЦІЯ ФІЗКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

У статті зазначено, що ідеї гуманізації вітчизняного суспільства знаходять відображення також у сфері фізичної культури та спорту, вищій професійній фізкультурній освіті, фізичному вихованні студентської молоді.

Ключові слова: гуманізація, фізкультурна освіта, студенти, вищі педагогічні навчальні заклади.

Проблеми реформування, вдосконалення, гуманізації і гуманітаризації освіти у галузі фізичної культури і спорту стали актуальними у зв'язку з соціально-економічними і соціально-культурними процесами останніх десятиліть. Як зазначає Н. В. Закревська, формування нової ідеології, економічної політики, підписання Болонської декларації й інші події сформували нові вимоги до підготовки фахівців у галузі природничих, гуманітарних і технічних наук [4, с. 39].

Сьогодні здійснюється пошук нової концепції освіти у сфері фізичної культури і спорту (С. П. Евсеєв, В. Ф. Костюченко, Ю. Ф. Курамшин, Ю. М. Ніколаєв, Г. Н. Пономарьов, О. В. Утішева й ін.). Показники еталону способу життя сучасної студентської молоді дають змогу позитивно оцінювати професійний, інтелектуальний і соціальний потенціал сучасних студентів.

Сьогодні освіта у всіх її формах визнана найважливішим механізмом виховання людини, здатної до життєвої і професійної самореалізації, яка виявляє активність та здійснює вільний, усвідомлений вибір у всьому різноманітті життєвих ситуацій на основі усвідомлення особистісної відповідальності.

Мета статті – розкрити особливості гуманізації фізкультурної освіти студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

В. Г. Ареф'єв визначає поняття "фізична культура" як "частину